

MNIEJSZOŚCI NARODOWE W POLSCE

Mniejszość narodowa - grupa ludzi zamieszkująca obszar danego państwa, odróżniająca się od większości społeczeństwa językiem, kulturą, pochodzeniem etnicznym bądź religią i dążąca do ich zachowania. Zwykle za mniejszości narodowe uznaje się grupy, które identyfikują się z narodem tworzącym niezależne państwo.

Mniejszość narodowa:

- 1) jest mniej liczebna od pozostałej części ludności Rzeczypospolitej Polskiej;
- 2) w sposób istotny odróżnia się od pozostałych obywateli językiem, kulturą lub tradycją;
- 3) dąży do zachowania swojego języka, kultury lub tradycji;
- 4) ma świadomość własnej historycznej wspólnoty narodowej i jest ukierunkowana na jej wyrażanie i ochronę;
- 5) jej przodkowie zamieszkiwali obecne terytorium Rzeczypospolitej Polskiej od co najmniej 100 lat;
- 6) utożsamia się z narodem zorganizowanym we własnym państwie.

Mniejszości narodowe w Polsce:

- 1) **Niemcy** – głównie województwo opolskie, śląskie; również w województwie zachodniopomorskim i warmińsko – mazurskim (ziemie należące przed II wojną do Niemiec). W niektórych gminach województwa opolskiego stanowią większość, zasiadają we władzach samorządowych; w Sejmie VI kadencji zasiada 1 przedstawiciel mniejszości niemieckiej – ok. 150 tys.
- 2) **Białorusini** – województwo podlaskie, ponad 48 tys.
- 3) **Ukraińcy** – województwa: mazowieckie, zachodniopomorskie, podkarpackie; ponad 30 tys.
- 4) **Rosjanie** – województwo mazowieckie, podlaskie, dolnośląskie; ponad 6 tys.
- 5) **Litwini** – województwo podlaskie – ok. 5 tys. Najwięcej Litwinów mieszka w okolicach miejscowości Sejny
- 6) **Słowacy** – województwo małopolskie (Spisz i Orawa), 2 tys.
- 7) **Żydzi** – mieszkają głównie w dużych miastach; ponad 1100.
- 8) **Ormianie** – Gdańsk, Warszawa, Kraków, województwo podkarpackie; ok. 1 tys.
- 9) **Czesi** – województwo dolnośląskie (rejon Kotliny Kłodzkiej i miejscowość Zelów) – ok. 400 osób

Dane liczbowe – spis powszechny 2002 r.

Mniejszość etniczna – grupa ludzi zamieszkująca obszar danego państwa, odróżniająca się od większości społeczeństwa językiem, kulturą, a czasem religią, która ma wspólne pochodzenie etniczne, a która nie posiada własnego państwa.

Mniejszością etniczną, w rozumieniu ustawy, jest grupa obywateli polskich, która spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) jest mniej liczebna od pozostałej części ludności Rzeczypospolitej Polskiej;
- 2) w sposób istotny odróżnia się od pozostałych obywateli językiem, kulturą lub tradycją;
- 3) dąży do zachowania swojego języka, kultury lub tradycji;
- 4) ma świadomość własnej historycznej wspólnoty etnicznej i jest ukierunkowana na jej wyrażanie i ochronę;
- 5) jej przodkowie zamieszkiwali obecne terytorium Rzeczypospolitej Polskiej od co najmniej 100 lat;
- 6) nie utożsamia się z narodem zorganizowanym we własnym państwie.

Mniejszości etniczne:

- **Romowie** – województwa: małopolskie, dolnośląskie i mazowieckie, głównie w miastach; blisko 13 tys.

- **Łemkowie** – w przeszłości zamieszkiwali Łemkowszczyznę (Beskid Niski, część Beskidu Sądeckiego). Zostali przesiedleni do zachodniej Polski podczas tzw. Akcji Wisła w 1947 r. Część z nich wróciła w rodzinne strony w późniejszym okresie. Obecnie zamieszkują w województwie małopolskim, podkarpackim, dolnośląskimi zachodniopomorskim. Liczebność – ok. 6 tys.
- **Tatarzy** – województwo podlaskie (miejscowość Kruszyniany) ok. 490 osób
- **Karaimi** – najmniej liczna mniejszość etniczna – ok. 40 obywateli, którzy mieszkają w Warszawie, Wrocławiu i Trójmieście. Wyróżnia ich język i religia wywodząca się z judaizmu

Ponadto za język regionalny uznaje się język kaszubski. Dzięki temu z praw zapisanych w ustawie korzystają także Kaszubi, którzy nie są uznawani za mniejszość etniczną, lecz za grupę regionalną.

Prawa mniejszości narodowych

Prawa mniejszości narodowych określają konwencje międzynarodowe; często zawierają je konstytucje państwa.

Polska konstytucja gwarantuje mniejszościom narodowym:

- wolność zachowania i rozwoju języka,
- zachowanie obyczajów i tradycji,
- rozwój kultury,
- prawo do tworzenia własnych instytucji edukacyjnych i kulturalnych oraz instytucji służących ochronie tożsamości religijnej,
- prawo do uczestnictwa w rozstrzyganiu spraw dotyczących ich tożsamości narodowej.

Ordynacja wyborcza do Sejmu:

Art. 133.

1. W podziale mandatów w okręgach wyborczych uwzględnia się wyłącznie okręgowe listy kandydatów na posłów tych komitetów wyborczych, których listy otrzymały co najmniej 5 % ważnie oddanych głosów w skali kraju.
2. Okręgowe listy kandydatów na posłów koalicyjnych komitetów wyborczych uwzględnia się w podziale mandatów w okręgach wyborczych, jeżeli ich listy otrzymały co najmniej 8 % ważnie oddanych głosów w skali kraju.

Art. 134.

1. **Komitety wyborcze utworzone przez wyborców zrzeszonych w zarejestrowanych organizacjach mniejszości narodowych mogą korzystać ze zwolnienia list tych komitetów z warunku, o którym mowa w art. 133 ust. 1, jeżeli złożą Państwowej Komisji Wyborczej oświadczenie w tej sprawie najpóźniej w 5 dniu przed dniem wyborów. Wraz z oświadczeniem, o którym mowa w zdaniu pierwszym, komitet jest obowiązany przedłożyć dokument właściwego organu statutowego organizacji mniejszości narodowej potwierdzający utworzenie komitetu przez wyborców będących członkami tej organizacji.**

Ustawa z dnia 6 stycznia 2005 r. o mniejszościach narodowych i etnicznych, oraz o języku regionalnym:

- definiuje mniejszości narodowe i etniczne w Polsce;
- stwierdza, że każda osoba ma prawo do swobodnej decyzji o traktowaniu jej jako osoby należącej bądź też nienależącej do mniejszości, a wybór taki lub korzystanie ze związanych z tym wyborem praw nie pociąga za sobą jakichkolwiek niekorzystnych skutków;
- stanowi, że nikt nie może być obowiązany, za wyjątkiem prawem przewidzianym, do ujawnienia informacji o własnej przynależności do mniejszości lub ujawnienia swojego pochodzenia, języka mniejszości lub religii;
- zabrania stosowania środków mających na celu asymilację osób należących do mniejszości, jeżeli środki te są stosowane wbrew ich woli oraz zabrania stosowania środków mających na

celu zmianę proporcji narodowościowych lub etnicznych na obszarach zamieszkałych przez mniejszości;

- stwierdza, że nikt nie może być obowiązany do udowodnienia własnej przynależności do danej mniejszości;
- dopuszcza używanie języka mniejszościowego, w wybranych gminach, jako języka pomocniczego, w kontaktach z organami gminy oraz w postępowaniu sądowym pierwszej instancji;
- określa, że obok ustalonych w języku polskim nazw geograficznych mogą być używane, jako nazwy dodatkowe, tradycyjne nazwy w języku mniejszości dla miejscowości, obiektów fizjograficznych oraz ulic.